

Petruța Maria (MĂNIUȚ) COROIU

GENURILE MUZICII CULTE

Vol. 1

SIMFONIA ȘI SIMFONISMUL

Editura UNIVERSITARIA

Craiova, 2020

Referenți științifici:
Prof.univ.dr. Ibănescu Corina
Conf.univ.dr. Guțanu-Stoian Luminița

Copyright © 2020 Editura Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
COROIU, PETRUȚA MARIA

Genurile muzicii culte / Petruța Maria Coroiu. - Craiova :
Universitaria, 2020-
4 vol.

ISMN 979-0-9009924-1-3

Vol. 1. : Simfonia și simfonismul. - 2020. - Conține
bibliografie. - ISBN 978-606-14-1683-7. - ISMN 979-0-
9009924-2-0

78

© 2020 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

CUPRINS

<i>Cuvânt înainte</i>	7
A. SIMFONIA	9
A.1. DEFINIRE ȘI TERMINOLOGIE	9
A.2. EVOLUȚIE ISTORICĂ, REPREZENTANȚI ȘI CAPODOPERE	12
A.2.a. Antichitatea greacă și romană.....	12
A.2.b. Evul mediu.....	13
A.2.c. Renaștere	13
A.2.d. Simfonia în Barocul muzical	16
A.2.e. Simfonia în Clasicismul muzical	18
<i>Italia</i>	21
<i>Germania și Austria</i>	22
<i>Franța</i>	31
<i>Anglia</i>	32
<i>Nordul Europei</i>	33
A.2.f. Simfonia în prima școală vieneză a Clasicismului muzical	35
<i>Structura simfoniei clasice</i>	35
<i>Haydn</i>	35
<i>Mozart</i>	42
<i>Beethoven</i>	50
<i>Epoca post beethoveniană</i>	58
A.2.g. Simfonia în Romanticismul muzical	61
<i>Romantismul timpuriu</i>	61
<i>Romantismul mediu</i>	78

<i>Romantismul matur – culturile muzicale naționale din a doua jumătate a secolului 19</i>	<i>91</i>
<i>Rusia.....</i>	<i>91</i>
<i>Franța.....</i>	<i>104</i>
<i>Boemia.....</i>	<i>115</i>
<i>Belgia.....</i>	<i>118</i>
<i>Nordul Europei.....</i>	<i>121</i>
A.2.h. Simfonia în epoca modernă (secolul 20)	123
<i>Rusia.....</i>	<i>126</i>
<i>Franța.....</i>	<i>130</i>
<i>Germania și Austria</i>	<i>132</i>
<i>Statele Unite</i>	<i>134</i>
<i>Italia</i>	<i>136</i>
<i>Marea Britanie</i>	<i>137</i>
<i>Polonia</i>	<i>138</i>
<i>Estonia</i>	<i>139</i>
B. ALTE GENURI SIMFONICE. PRINCIPIUL SIMFONIC, CARACTERUL SIMFONIC	140
B.1. SIMFONIA CONCERTANTĂ (Simfonia concertante)	
.....	141
B.2. POEMUL SIMFONIC.....	149
B.3. SINFONIETTA.....	167
B.4. SUITA SIMFONICĂ.....	170
B.5. ALTE GENURI SIMFONICE: UVERTURI, FANTEZII, BALETE, MUZICA DE FILM.....	186
BIBLIOGRAFIE.....	193
FIȘA AUTOAREI	199

A. SIMFONIA

A.1. DEFINIRE ȘI TERMINOLOGIE

Termenul SIMFONIE derivă din limba greacă (συν, syn = împreună, și φωνη, phōnē = sunet), având o semnificație inițială legată de ARMONIZAREA, CÂNTAREA ÎMPREUNĂ. În Antichitatea greacă, termenul se referea la consonanță (mai ales la consonanța perfectă a octavei).

Simfonia este o una dintre cele mai ample compoziții muzicale, alcătuită din mai multe părți (3, 5 sau mai des 4 mișcări), fiind destinată interpretării de către o amplă orchestră simfonică, fără soliști (așa cum regăsim în cadrul concertului).

Structura simfoniei este:

- partea 1 - formă de sonată, cu sau fără introducere lentă;
- partea 2 - lirică, lentă (formă de sonată, lied ternar ABA sau temă cu variațiuni). Partea a doua și a treia au fost interschimbate uneori;
- partea 3 - menuet sau scherzo (dansant, ternar);
- partea 4 - rapidă, în formă de sonată sau de rondo(- sonată).

Simfonia are darul de a uni cele mai multe instrumente într-o lucrare unitară, cu resurse timbrale ample și cu un număr mare de interpreți, cu o complexitate orchestrală, psihologică și semantică considerabilă.

Simfonia este cel mai monumental dintre toate genurile instrumentale, având o audiență pe măsură, reflectând dezideratele interioare ale unei colectivități, nu doar ale unei individualități componistice.

Odată cu construcția marilor spații de concert se extinde și repertoriul simfonic, dar și posibilitatea audienței mai largi.

A nu se confunda simfonia ca gen cu stilul (principiul) simfonic, care este mai amplu și include mai multe structuri arhitectonice muzicale (spre exemplu, Bruckner ar fi recunoscut în Concertele pentru pian și orchestră de Brahms adevărate simfonii!).

O simfonie nu are deci soliști instrumentali, excepție făcând așa-numita „simfonie concertantă” (ex. Simfonia concertantă pentru vioară, violă și orchestră KV364 de W.A. Mozart sau Symphonie espagnole pentru vioară și orchestră de Édouard Lalo).

Simfonia se distinge, ca gen, prin dinamismul interior, prin dramatismul discursului muzical construit tonal și unitar tocmai pe baza evoluției dezvoltătoare a tematismului expus inițial.

Simfonia este remarcabilă și pentru profunzimea dramei discursive, dar și pentru felul în care poate include și transmite idei extra-muzicale prin expresie muzicală.

A.2. EVOLUȚIE ISTORICĂ, **REPREZENTANȚI ȘI CAPODOPERE**

A.2.a. Antichitatea greacă și romană

Antichitatea greacă

Aristotel, în scrierea „**Despre cer**”- De caelo, indică prin acest termen interpretarea în public realizată de mai mulți muzicieni. În această lucrare **Aristotel** (384 î.Hr.-322 î.Hr.) tratează concepte generale precum:

- Teoria cerului (lumea supralunară, (in)finalitatea și circularitatea anumitor componente ale universului, ipoteza infinitului discontinuu, elementele naturale);

- Universul ca mărime perfectă;

- Studiul lumii sublunare (al astrelor, al naturii, mișcării, ordinii și armoniei lor), al Pământului, noțiunile de greu și ușor. Tratatul fusese redactat după *Fizica* și *Meteorologica*, tratând problema astronomiei, armoniei cosmice; în acest context apare și termenul studiat.

Antichitatea romană: termenul definește interpretarea corală acompaniată de instrumente.

A.2.b. Evul mediu

În această perioadă symphonia (consonanța) este un termenul opus pentru diaphonia (disonanța).

Sec. 12-14: symphonie era numele unei flașnete.

A.2.c. Renaștere

Sec. 15: prima folosire a termenului pentru a desemna o compoziție muzicală instrumentală (simfonie pentru instrumente armonioase).

Harta a anului 1502

Sec. 16:

- simfonia ca intermezzo, în cadrul seriei ***Symphoniae*** semnate de **Luca Marenzio** (1553–1599), o figură importantă a madrigalului (500 lucrări!) din finalul Renașterii.

Ex. L Marenzio – Madrigal

Chorus: G C F B $\flat$ B $\flat$ A $\flat$ D $\flat$ G $\flat$ C $\flat$ Bm C E A

Cantor: Mi-ti-u-na vol-ta quel suo an-ti-co sti-le

Alto: Mi-ti-u-na vol-ta quel suo an-ti-co sti-le

Tenor: Mi-ti-u-na vol-ta quel suo an-ti-co sti-le Ch'o-gui

Quinto: Mi-ti-u-na vol-ta quel suo an-ti-co sti-le

Basso: Mi-ti-u-na vol-ta quel suo an-ti-co sti-le Ch'o-gui

Luca Marenzio

- simfonia ca lucrare vocal-instrumentală polifonică la unul din marii compozitori venețieni ai veacului, **Giovanni Gabrieli**¹ în lucrări precum ***Cantus sacrae symphoniae***, dar și în celebrele sale ***Sacrae symphoniae***.

Giovanni Gabrieli

Lucrarea folosește 2-4 cori spezzati, o formă interpretativă corală dialogată, contrastantă, în care cadențele fac trecerea între coro superioare și coro grave, practicând un discurs disonant și intens modulant.

¹ Nepotul lui Andrea Gabrieli, compozitor și organist al școlii venețiene.

Ex. G. Gabrieli - Sacrae symphoniae

The image displays a musical score for the piece "Canzon Per Sonar Quarti Toni" by Giovanni Gabrieli. The score is written for five instruments: Cornetto, Trombone, Trombone, Trombone, and Trombone. The tempo is marked "♩=80". The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The score is presented on five staves, with the instrument names listed to the left of each staff. The music features a complex, polyphonic texture with various rhythmic patterns and melodic lines. The score is framed by two black bars at the top and bottom.

A.2.d. Simfonia în Barocul muzical

Sec. 17: termenul era folosit pentru introducerile orchestrale ale operelor (simfonia), cantatelor, oratoriilor, ariilor.

Claudio Monteverdi (1567-1643) este cel mai important muzician italian de la granița veacurilor 16-17 (marcând trecerea de la Renaștere la Baroc), fiind maestrul madrigalului, dar și al multor altor genuri în care a compus.

Ex. C. Monteverdi – Orfeu („sinfonia”-1607)

Uverturta de tip talian (sinfonia din creația napolitanului **Alessandro Scarlatti** - 1660–1725) urmează structura rapid-lent-rapid, fiind deosebită de modelul francez (promovat de Jean-Baptiste Lully: lent-rapid-lent).

J. S. Bach (1685-1750) folosește termenul pentru a denumi lucrările din ciclul de invențiuni la trei voci pentru clavecin din 1723 (denumite **Invențiuni și sinfonii BWV 772–801**). Seria este alcătuită din 15 invențiuni la 2 voci și 15 sinfonii la 3 voci (acestea compuse la Leipzig), gândite ca un segment introductiv pentru *Klavierbüchlein für Wilhelm Friedemann Bach*.

Ex. J. S. Bach – Sinfonii

Three Part Inventions
(Sinfonias)
for piano or harpsichord

1

J.S. Bach, (1685-1750)

www.virtualliberty.com

1

Low resolution sample

© 1999-2005 Virtual Sheet Music, Inc.

A.2.e. Simfonia în Clasicismul muzical

În secolul 18, cele 13 000 de lucrări simfonice ale secolului aparțin spațiilor consacrate, cu tradiție muzicală (Austria, Germania, Italia, Franța și Anglia), dar și unor teritorii culturale inedite pentru acest gen (peninsula scandinavă, Spania, Polonia și Rusia).

Totuși simfonia va rămâne pentru mult timp un gen tipic german, atât prin prisma etnicității majorității autorilor de prim rang, dar și prin prisma modelului beethovenian.